

Formation of students' readiness for leadership of pupils' artistic-and-creative activities at the fine arts lessons

Iuliia O. Zenkovich^[0000-0002-0996-6384]

Kryvyi Rih State Pedagogical University, 54, Gagarina Ave.,
Kryvyi Rih, 50086, Ukraine
yulia.zenkovich@gmail.com

Abstract. The study reveals the content and essence of students' artistic-and-creative activity in classes of fine arts. It has been found such activities are a process of creating new, original artistic images, and, at the same time, it is activities for the perception and experience of artistic phenomena through their aesthetic evaluation. Characteristic features of such activity are following: 1) positive motivation, artistic orientation, bright interest, emotional uplift, 2) purposefulness of emotional and figurative kind, special artistic-and-creative disposition; 3) realizing ideas about the subject and analysis of the depicted things that based on visual images; 4) mastering the results of demonstration by the teacher of technical methods, formation of ideas about the image; 5) the presence of an appeared image arising at the beginning of the work, hereafter it is correcting and clarifying during the process of its material embodiment; 6) adequate self-assessment of the result. It has been shown the formation of such experience is dynamic phenomena and can be characterized by means of three stages. The stage 1 is mastering the holistic picture of the world, the experience of artistic practice by students. The next stage 2 is gaining individual experience of artistic creativity, development of guidelines for aesthetic perception of artistic phenomena and objects. Yet another stage 3 is the use and expansion of students' own artistic experience, the formation their artistic-graphic competences.

It has been determined the leadership of pupils' artistic-and-creative activities by the artist-teacher puts into via pedagogical planning, organizational support, adjustment, analysis and evaluation of results. It has been seen the readiness for leadership of the students' artistic-and-creative activities at fine arts lessons is a complex integrated personal quality which can be differentiated into motivational, gnostic and praxiological components. It has been substantiated the formation of these components should be a natural process of professional development of future fine arts teachers.

The formation of readiness for leadership of the students' artistic-and-creative activities in future teachers of fine arts is arranged by means of the creation of certain pedagogical terms in the educational process. Among them: ensuring the integrative systemic variety of professional preparation of future teachers of fine arts, the unity of psychological and pedagogical, and special artistic training; development of professional competencies of a teacher of fine arts, pedagogical and artistic mastery; implementation of a step-by-step process of shaping students' artistic-and-creative activities.

Keywords: profession preparation of future fine arts teachers, artistic-and-creative activities of students, profession readiness, leadership for students' study activities.

1 Вступ

Перехід до нової освітньої парадигми, зумовлений запровадженням Концепції Нової української школи, покликаний підвищити рівень вимог до професійної діяльності вчителя образотворчого мистецтва. Художник-педагог повинен бути носієм педагогічної й художньої творчості, провідним відповідальним і діяльним суб'єктом педагогічної практики, організатором освітнього простору школи, де відбувається становлення інноваційної особистості [8, с. 3]. За такого розуміння ролі вчителя образотворчого мистецтва істотно змінюються вимоги до його особистісних і професійних якостей та процесу й результату його підготовки.

Специфічна особливість професійної підготовки вчителя образотворчого мистецтва полягає в єдності психолого-педагогічного та спеціального художньо-творчого компонентів. Фахово підготовлений учитель повинен володіти високим рівнем духовності, образотворчою майстерністю, методичною компетентністю, знаннями щодо особливостей дитячої художньої творчості [10], і до того ж — педагогічною інтуїцією, організаторськими й творчими здібностями задля того, щоб забезпечити високий рівень навчання та виховання учнів, ефективну художньо-творчу діяльність на уроках образотворчого мистецтва.

Ці та дотичні до них питання перебувають у фокусі наукових праць таких знаних вітчизняних і зарубіжних дослідників, як О. Альохін, Є. Антонович, В. Кардашов [7], С. Коновець [10], В. Кузін [12], Н. Миропольська [16], В. Орлов, М. Пічкур, М. Ростовцев [18], О. Рудницька [19], Г. Сотська [21], А. Хворостов, В. Щербаков, Б. Юсов [23] та ін. Ученими всебічно досліджено як цілісні характеристики навчально-професійної діяльності майбутніх учителів образотворчого мистецтва, так і її складники, серед яких особливо наголошено на художньо-творчій діяльності. Така діяльність, за оцінками Г. Бєди, І. Гнатишин, З. Гіптерс [3], І. Гнатишин [4], Л. Єрмолаєвої-Томіної [2], М. Кагана [6], О. Комаровської [8], Ю. Криворучко [11], Л. Малинської [14], О. Мелік-Пашаєва [15], В. Мухіної, В. Ячменьової [22] та ін., є складним, багатоступеневим процесом пізнання художніх об'єктів і творчості зі створення художнього образу. Зі свого боку, педагогічне керівництво цим процесом

на заняттях із образотворчого мистецтва — це діяльність, що вимагає від художника-педагога особливих методичних компетентностей, знань психології художньої творчості, сучасних технологій навчання мистецтву.

Педагогічна готовність до керівництва художньо-творчою діяльністю на заняттях із образотворчого мистецтва формується під час спеціальної підготовки, що об'єднує навчальну та художню діяльність, передбачає вивчення теорії та методики навчання образотворчому мистецтву, проходження педагогічної практики [4, 8, 22].

Структура і зміст готовності майбутніх фахівців до керівництва художньо-творчою діяльністю визначаються передусім у контексті готовності до професійної діяльності. У працях М. Дьяченко, Л. Кандилович [1], Л. Кондрашової [9], О. Лаврентьевої [13], К. Платонова [17], В. Сластьоніна така готовність потрактовується як «стан особистості, яка вважає себе підготовленою і здатною до виконання відповідної професійної діяльності й така, яка прагне її виконувати» [17, с. 210]. Професійна готовність зазвичай визначається єдністю трьох компонентів: мотиваційного, гностичного й практиологічного. Кожен із них характеризує в сукупності спрямованість, обізнаність і практичну підготовленість до здійснення професійної діяльності чи її окремих аспектів [13, с. 300]. Згідно з цим, потребує додаткового дослідження зміст і структура готовності майбутніх учителів образотворчого мистецтва до керівництва художньо-творчою діяльністю учнів як певна інтегративна якість, що зумовлює формування в студентів професійної компетентності в контексті вирішення професійно-педагогічних проблем. У розкритті змісту такого роду готовності необхідно врахувати специфіку професійної підготовки вчителів образотворчого мистецтва та ті її аспекти, що забезпечують успішність формування мотиваційного, когнітивного й практиологічного компонентів.

Утім, підготовка вчителя до керівництва художньо-творчою діяльністю учнів у педагогічних ЗВО все ще стикається з рядом суперечностей, серед яких провідною є закладена в самій природі художньо-творчої діяльності, що не допускає жорсткого педагогічного впливу, але водночас вимагає володіння вчителем широким колом конкретних знань, які цю діяльність регулюють. Це суперечність між інтуїтивним, емоційним характером процесу художньо-творчого розвитку та необхідністю використання науково-обґрунтованих навчальних технологій на уроках образотворчого мистецтва. Не менш відчутною є суперечність, яка пов'язана з концептуальними

засадами професійної підготовки вчителів образотворчого мистецтва, що переважно некритично запозичує досвід підготовки професійних художників і відірвана від потреб керівництва дитячою творчістю. Отже, оволодіння майбутнім учителем основами педагогіки мистецтва, засобами керівництва художньо-творчою діяльністю учнів можливе лише в тому випадку, коли забезпечуються різнобічні умови в процесі його професійної підготовки.

Аналіз стану проблеми показує, що, незважаючи на певний рівень її теоретичної і практичної розробленості, поза увагою залишилися такі аспекти, як зміст професійної компетентності і методи її формування в майбутнього вчителя образотворчого мистецтва, методична підготовка студентів до освоєння специфічних особливостей керівництва художньо-творчим розвитком школярів.

Метою статті є дослідження сутності й змісту художньо-творчої діяльності учнів на уроках образотворчого мистецтва, виокремлення головних компонентів готовності студентів до педагогічного керівництва цим процесом і педагогічних умов, що забезпечують формування в майбутніх учителів образотворчого мистецтва означеної готовності під час професійної підготовки.

2 Виклад основного матеріалу

Під *художньо-творчою діяльністю* розуміють процес створення й сприйняття художнього образу в єдності зі становленням особистості в цьому процесі. Художній образ, як ключова категорія в сучасних концепціях мистецької педагогіки, об'єднує в собі «пізнання, відображення, перетворення, переживання й ставлення до дійсності крізь призму естетичних норм і ставлень» [6, с. 12].

Поряд із художньо-творчою діяльністю виокремлюють образотворчу діяльність — діяльність навчально-пізнавального типу, спрямовану на створення «правильного» або «грамотного» зображення, що передбачає передачу візуальних ознак предмета (конструкції, пропорцій, об'єму, освітленості, фактури, кольору тощо) [12]. Акцентуємо на тому, що художньо-творча діяльність є більш широким поняттям, оскільки включає в себе як вирішення образотворчих, так і більш складних творчих завдань — передання співвідношень, настрою, образних характеристик зображуваного об'єкта [23].

М. Каган указує на особливості художньо-творчої діяльності дитини, що охоплює в собі діяльність зі створення нових, оригінальних, суб'єктивно-значущих образів (у малюнку, ліпленні, аплікації, дизайні

тощо), а також діяльність зі сприйняття і переживання художніх явищ через естетичну оцінку дійсності й мистецтва [6]. В. Шербаков підкреслює, що «дитяче мистецтво починається там, де починаються естетичні оцінки сприйнятої дійсності, хоча власне робота дітей в цій сфері завжди є творчістю, але не обов'язково мистецтвом» [20, с. 115]. Отже, діяльність учнів на уроці образотворчого мистецтва полягає у створенні художнього образу, для якого характерні відображення дійсності й одночасно її перетворення. Ця діяльність, маючи художньо-творчий характер, спирається передусім на вирішення системи навчальних завдань; потребує творчої уяви, характеризується єдністю емоційно-ефективного й раціонально-логічного компонентів. З одного боку, її результат відповідає вимогам художності, а з іншого — є оригінальним втіленням в матеріалі певного індивідуального творчого задуму [11, 15].

З огляду на це, під художньо-творчою діяльністю мають на увазі певний рівень розвитку відповідних здібностей учнів, які при цьому розвиваються й вдосконалюються в цій діяльності. У процесі освоєння засобів художньої виразності, оперування кольором, лінією, формою, об'ємом в учня формуються особливі якості творчого мислення, художнє бачення, готовність до втілення свого задуму, своїх вражень у конкретному художньому матеріалі.

Зі свого боку, *керівництво художньо-творчою діяльністю учнів* відбувається через педагогічне планування, організаційне забезпечення, коригування, аналіз та оцінювання результатів. Розглядаючи художньо-творчу діяльність учнів у контексті педагогічного керівництва нею, відмітимо такі характерні її якості, як-от: 1) позитивна вмотивованість, художня спрямованість, яскравий інтерес, емоційна піднесеність; 2) цілевизначеність емоційно-образного характеру, особлива художньо-творча налаштованість; 3) здійснення з опорою на зорові образи, уявлення про предмет та аналіз зображуваного; 4) засвоєння за результатами демонстрації педагогом технічних прийомів виконання, формування уявлень про зображення; 5) наявність уявного образу, що виникає на початку роботи, коригується й уточнюється в процесі його матеріального втілення; 6) адекватна самооцінка результату [14].

Готовність майбутніх учителів образотворчого мистецтва до керівництва художньо-творчою діяльністю учнів насамперед характеризується гностичним компонентом, який охоплює всебічні знання щодо сутності творчого процесу та його основних етапів, особливостей його перебігу для учнів різних вікових груп і рівнів розвиненості художніх здібностей [15]. Тож, опановуючи гностичним

компонентом готовності майбутні вчителі образотворчого мистецтва повинні досягнути багатоаспектності педагогічного впливу на особистість дитини в художньому вихованні, знаннями з конструювання особливих підходів до керівництва дитячою творчістю, серед відмінних рис якого є:

- цілеспрямованість, орієнтація на розвиток рівня художньо-творчого розвитку учнів;
- свідомість і планомірність, комплексний педагогічний вплив на особистість учня на різних етапах художньо-творчого процесу (сприйняття природи, створення уявлень про предмет; уявлень про зображення; оцінка результату);
- педагогічна взаємодія в системі «учитель образотворчого мистецтва — учень — група учнів»;
- динамічність, зумовлена постійним художньо-творчим розвитком учнів і професіоналізму вчителя;
- адаптованість до індивідуальних і вікових художньо-творчих здібностей учнів;
- усталеність — здатність зберігати головну спрямованість на розвиток суб'єктів художньо-творчого процесу [14].

Ці положення справедливі як для художньо-творчої діяльності студентів у процесі навчання живопису, графіці, скульптурі, дизайну, декоративно-прикладному мистецтву, так і для діяльності школярів на уроках образотворчого мистецтва, за умови її творчого характеру. Формування такого досвіду має динамічний характер і може бути схарактеризоване через перебіг трьох етапів, а саме:

1 етап — оволодіння цілісною картиною світу, досвідом художньої практики;

2 етап — набуття індивідуального досвіду художньої творчості, розвиток настанов естетичного сприйняття художніх явищ і об'єктів;

3 етап — використання та розширення власного художнього досвіду, розвиток художньо-графічних компетентностей [10].

Важливим аспектом формування гностичного компонента готовності до керівництва художньо-творчою діяльністю учнів є забезпечення інтегративного системного характеру професійної підготовки майбутніх учителів образотворчого мистецтва. У змісті такої підготовки можна виокремити інтеграцію дисциплін предметної спеціалізації (мистецтвознавство, рисунок, композиція, живопис, кольорознавство, художньо-прикладна графіка, технологія живописних

матеріалів, пленер) та дисциплін психолого-педагогічного (педагогіка, вікова і педагогічна психологія) й методичного (методика викладання образотворчого мистецтва, педагогічний малюнок) циклів, а також інтеграцію дисциплін усередині циклу предметної підготовки. Основою інтеграції має бути єдиний підхід до розвитку художньо-творчої діяльності і розуміння її образної специфіки майбутнім художником-педагогом [23]. Установлення міждисциплінарних зв'язків, на думку Л.Малинської, сприятиме наступним важливим перетворенням у структурі готовності студентів до керівництва художньо-творчою діяльністю учнів:

- узгодженню змісту і методів художнього виховання та навчання образотворчого мистецтва;
- розвитку професійної спрямованості;
- засвоєнню методів організації художньо-творчої діяльності учнів у процесі викладання спеціальних дисциплін;
- установленню взаємозв'язку матеріалу спеціальних дисциплін і дисциплін психолого-педагогічного циклу;
- узгодженню навчальних програм дисциплін предметної спеціалізації зі шкільною програмою з образотворчого мистецтва;
- розвитку методичної рефлексії в студентів, здатності до адекватної самооцінки [14].

Доцільним є також на лекційних і практичних заняттях із дисциплін предметної спеціалізації, методики викладання образотворчого мистецтва систематично аналізувати навчально-творчі роботи школярів і студентів, а на практичних заняттях зі спецдисциплін — організовувати аналіз і оцінку студентських робіт, взаємне спостереження за перебігом виконання студентами навчальних завдань.

Говорячи про розвиток *психологічного компонента* готовності студентів до керівництва художньо-творчою діяльністю учнів, слід зауважити, що регулювання творчого процесу не є абсолютно безпосереднім і буквальним, він здійснюється через створення умов, необхідних для успішної творчої діяльності учнів, задля максимального розвитку їх здібностей у цій діяльності. Здійснюючи керівництво художньо-творчою діяльністю учнів, учитель повинен організувати цю діяльність як цілеспрямовану, внутрішньо вмотивовану, плановану, засновану на уявленнях про результат — створюваний художній образ. Задля того щоб забезпечити цей процес, у майбутнього

вчителя необхідно формувати різноманітні компетенції, серед яких: здатність до створення сприятливого емоційного фону в процесі заняття, забезпечення психологічного комфорту для учнів, здатність чітко висувати мету і завдання роботи, формувати уявний образ майбутньої роботи, створювати психологічну настанову на творчість. Проте насамперед майбутній учитель образотворчого мистецтва має бути діяльним суб'єктом художньо-творчої діяльності, сформованим художником, який володіє різними образотворчими техніками [2].

Значний внесок у розвиток зазначених якостей робить практична підготовка, що охоплює навчальну практику (плєнер) та виробничу (педагогічну) практику в школі. Тісний зв'язок освітнього процесу ЗВО зі школою, закладами додаткової освіти естетичного спрямування дає можливість продемонструвати значущість отриманих теоретичних знань, проаналізувати індивідуальні особливості сприйняття й створення учнями художніх образів, співставити це із засвоєним на заняттях теоретичним матеріалом.

Вплив на розвиток *мотиваційного компонента готовності* студентів до керівництва художньо-творчою діяльністю учнів здійснюється через систему тих засобів освітнього процесу, які дають майбутньому вчителю розуміння сенсу педагогічної діяльності, усвідомлення важливості досліджуваних процесів для власної діяльності та формують професійну спрямованість. Цьому сприяє застосування методів асистування, мікрОВикладання, модерування на заняттях із дисциплін предметної спеціалізації та дисциплін психолого-педагогічного й методичного циклів, виконання курсових і кваліфікаційних досліджень, науково-дослідницької діяльності художньо-педагогічного спрямування [7]. Формування професійної спрямованості, як основи досліджуваного мотиваційного компонента готовності, відбувається в процесі навчальної педпрактики в загальноосвітніх і художніх школах, під час організації експериментальних студій на художньо-графічних факультетах [19].

Розглядаючи готовність до керівництва художньо-творчою діяльністю учнів на уроках образотворчого мистецтва як інтегроване особистісне утворення, акцентуємо на доцільності оновлення змісту базових дисциплін методики викладання образотворчого мистецтва та дисциплін варіативного блоку. Удосконалення викладання цих освітніх компонентів охоплює: а) методологічні підходи до відбору та структурування змісту шкільного курсу образотворчого мистецтва; б) теоретичні основи моделювання навчального матеріалу

за тематичним принципом; в) дидактичні технології організації художньо-творчої діяльності та її окремих етапів, що дозволяє реалізувати систему навчальних завдань на основі перспективного проектно-технологічного підходу [16].

Підвищення якості викладання курсу методики образотворчого мистецтва, на думку В. Кардашова [7], С. Коновець [10], В. Кузіна [12], Н. Миропольської [16], М. Ростовцева [18], Г. Сотської [21] та ін., повинно йти в напрямі інтенсифікації і скорочення часу для навчальної діяльності з текстовим і вербальним матеріалом і натомість збільшення часу для роботи безпосередньо з художніми образами, а також підвищення керованості і довільності навчальної діяльності студентів з використанням спеціальних засобів візуалізації та регламентації навчально-професійних дій студентів [5].

Поряд із курсом методики викладання образотворчого мистецтва, задля посилення методичної підготовки майбутніх фахівців необхідним є введення спецкурсів і спецсеминарів, що доповнюють і розширюють теоретичний і практичний матеріал основного курсу, включають систему розвивальних завдань для самостійної творчої роботи студентів, орієнтованих на формування готовності до керівництва художньо-творчою діяльністю учнів.

3 Висновки

Розглядаючи художньо-творчу діяльність як процес сприйняття та створення оригінального художнього образу, готовність до керівництва художньо-творчою діяльністю учнів на уроках образотворчого мистецтва характеризуємо як діяльний стан художника-педагога, який відчуває мотиваційну налаштованість, володіє необхідними знаннями щодо особливостей такої діяльності, зі знанням справи послуговується інструментарієм в організації й управлінні перебігом художньо-творчої діяльності учнів. Зміст готовності вважаємо за доцільне характеризувати як інтегровану єдність мотиваційного, когнітивного й праксиологічного компонентів. Формування зазначеної готовності в майбутніх учителів образотворчого мистецтва передбачає створення в процесі їх професійної підготовки певних педагогічних умов. Серед них: забезпечення інтегративного системного характеру професійної підготовки майбутніх учителів образотворчого мистецтва, єдності психолого-педагогічної та спеціальної художньої підготовки; розвиток професійних компетентностей учителя образотворчого мистецтва, педагогічної та художньої майстерності; здійснення поетапного процесу

оволодіння студентами художньо-творчою діяльністю.

Перспективи подальшого дослідження проблеми вбачаємо в конкретизації змісту обов'язкових і вибіркових освітніх компонентів формування професійної компетентності майбутніх учителів образотворчого мистецтва.

References

1. Dyachenko, M. I., Kandybovich, L. A.: *Psikhologiya vysshey shkoly* (Psychology of higher education). Publishing house of the Belarusian University, Minsk (1981)
2. Ermolaeva-Tomina, L. B.: *Psikhologiya khudozhestvennogo tvorchestva* (Psychology of Artistic Creativity). Textbook. Academic Project, Moscow (2003)
3. Hipters, Z.: Creative activity of students as a factor aesthetic socialization of future specialists. International scientific professional periodical journal "The Unity of Science". December, 2017 — January, 2018. 19–22 (2018)
4. Hnatyshyn, I. L.: The creative potential of students as the main factor of state public progress. Bulletin of Lviv State University of Life Safety **11**, 18–23 (2015)
5. Ivanova, H., Lavrentieva, O., Eivas, L., Zenkovych, I., Uchitel, A.: The students' brainwork intensification via the computer visualization of study materials. Paper presented at the 7th Workshop on Cloud Technologies in Education (CTE 2019) **2643**, 185–209 (2020)
6. Kagan, M. S.: *Sotsialnyye funktsii iskusstva* (Social functions of art). Leningrad (1978)
7. Kardashov, V. N.: *Teoriya i metody khudozhno-tvorchoho rozvytku shkolyariv: navch.-metod. posibnyk* (Theory and methods the artistic and creative development of schoolchildren). Melitopol (2001)
8. Komarovska, O.: Strategies of Contemporary General Arts Education. In: O. Oleksiuk (ed.) *Individual Spirituality in Post-nonclassical Arts Education*, pp. 3–19. Cambridge Scholars Publishing (2019)
9. Kondrashova, L. V.: *Teoreticheskiye osnovy vospitaniya нравstvenno-psikhologicheskoy gotovnosti studentov pedagogicheskogo instituta k professionalnoy deyatel'nosti* (Theoretical bases of education of moral-and-psychological readiness of pedagogical institute students

- for professional activity): author. dis. ... doctor ped. sciences: 13.00.01. Moscow (1989)
10. Konovets, S.: Estetychni ta etychni zasady optymizatsiyi profesiyanoi diyalnosti vykladachiv obrazotvorchoho mystetstva vyshchyykh navchalnykh zakladiv (Aesthetic and ethical bases of professional activity optimization of fine arts lectures of higher educational institutions). Kirovograd (2013)
 11. Kryvoruchko, Yu.M.: Pidvyshchennya efektyvnosti pidhotovky maybutnoho vchytelya do rozvytku khudozhno-tvorchykh zdibnostey molodshykh shkolyariv (Increasing the effectiveness of the future teacher's training for the development of artistic and creative abilities of junior schoolchildren). Bulletin of Taras Shevchenko Chernihiv. State Ped. University. Series: Pedagogical sciences. Chernihiv **38**, 215–218 (2006)
 12. Kuzin, B.C.: Voprosy izobrazitel'nogo tvorchestva (Issues of fine art). Education, Moscow (1971)
 13. Lavrentieva, O.O.: The Sciences teachers' methodological culture development in the course of their professional training — the theoretical-methodical aspect: monograph. Kyiv (2014)
 14. Malinskaya, L.L.: Podgotovka khudozhnika-pedagoga: usloviya podgotovki k rukovodstvu khudozhestvenno-tvorcheskoy deyatel'nosti shkolnikov (Preparation of the artist-teacher: conditions of preparation for the leadership of the schoolchildren's artistic-and-creative activity), OmniScriptum Publishing KS. Moscow (2012)
 15. Melik-Pashaev, A.A.: Pedagogika iskusstva i tvorcheskoye sposobnosti (Art-pedagogy and creative abilities). The Knowledge, Moscow (1981)
 16. Myropolska, N.E.: Estetyko-vykhovni tekhnolohiyi: teoretychni peredumovy doslidzhennya (Aesthetic and educational technologies: theoretical preconditions of research). Art and education **3**, 2–7 (2015)
 17. Platonov, K.K.: Struktura i razvitiye lichnosti (Structure and personality development). The Science. Moscow (1985)
 18. Rostovtsev, N.N., Terentyev, A.E.: Razvitiye tvorcheskikh sposobnostey na zanyatiyakh risovaniyem (Development of creative abilities in drawing lessons). The Education, Moscow (1987)
 19. Rudnytska, O.P. Pedahohika: zahalna ta mystetska (Pedagogy: general and art one). Textbook — Bogdan. Ternopil (2005)

20. Shcherbakov, A. V.: *Iskusstvo i khudozhestvennoye tvorchestvo detey* (Art and artistic creativity of children). Research Institute of Art education APN USSR, Moscow (1991)
21. Sotska, G.: Problems of modern pedagogical education in Ukraine dimensions of European integration processes. *Edukacja dla współczesności*, 444–450 (2015)
22. Yachmeneva, V. V.: *Podgotovka budushchego uchitelya izobrazitelnoyo iskusstva k organizatsii khudozhestvenno-tvorcheskoy deyatelnosti shkolkov* (Preparation of the future fine arts teacher for the organization of artistic-and-creative activity of schoolchildren): diss. cand. of ped. sciences. Magnitogorsk (2001)
23. Yusov, B. P.: *Izobrazitelnoye iskusstvo i detskoye izobrazitelnoye tvorchestvo: Ocherki po istorii, teorii i psikhologii khudozhestvennogo vospitaniya detey* (Fine arts and children's fine art: Essays on the history, theory and psychology of artistic education of children). Magnitogorsk State University Publishing House, Magnitogorsk (2002)

Формування в студентів готовності до керівництва художньо-творчою діяльністю школярів на уроках образотворчого мистецтва

Юлія О. Зенькович^[0000–0002–0996–6384]

Криворізький державний педагогічний університет,
просп. Гагаріна, 54, Кривий Ріг, 50086, Україна

yulia.zenkovich@gmail.com

Анотація. Стаття розкриває зміст і сутність художньо-творчої діяльності учнів на уроках образотворчого мистецтва. Виявлено, що така діяльність є процесом створення нових, оригінальних художніх образів, і водночас це діяльність щодо сприйняття та переживання художніх явищ через їх естетичну оцінку. Характерними ознаками такої діяльності є: 1) позитивна мотивація, художня спрямованість, яскрава зацікавленість, емоційний підйом, 2) цілеспрямованість емоційно-образного характеру, особливий художньо-творчий настрій; 3) усвідомлення уявлень про предмет і аналіз зображуваного на основі наочних образів; 4) засвоєння результатів демонстрації вчителем технічних прийомів, формування уявлень про образ; 5) презентація образу, що виникає на початку твору та який надалі виправляється й уточнюється в процесі його матеріального втілення; 6) адекватна самооцінка результату. Показано, що формування такого досвіду є динамічним явищем і може бути охарактеризоване за допомогою трьох етапів: 1 етап — засвоєння учнями цілісної картини світу, досвіду художньої практики; 2 етап — набуття індивідуального досвіду художньої творчості, вироблення орієнтирів естетичного сприйняття художніх явищ і предметів; 3 етап — використання та розширення учнем

власного художнього досвіду, формування його художньо-графічних компетентностей.

Визначено сутність керівництва художньо-творчою діяльністю учнів, яке здійснює художник-педагог шляхом педагогічного планування, організаційного забезпечення, коригування, аналізу та оцінки результатів. Виявлено, що готовність до керівництва художньо-творчою діяльністю учнів на уроках образотворчого мистецтва є складною інтегрованою особистісною якістю, яку можна диференціювати на мотиваційну, гностичну та праксіологічну складові. Становлення цих компонентів має бути закономірним процесом професійного становлення майбутніх учителів образотворчого мистецтва.

Обґрунтовано, що формування готовності до керівництва художньо-творчою діяльністю учнів у майбутніх учителів образотворчого мистецтва забезпечується шляхом створення певних педагогічних умов у освітньому процесі, серед них: забезпечення інтегративного системного характеру професійної підготовки майбутніх учителів образотворчого мистецтва, єдності психолого-педагогічної та спеціальної художньої підготовки; розвиток професійних компетентностей учителя образотворчого мистецтва, педагогічної й художньої майстерності; здійснення поетапного процесу оволодіння студентами художньо-творчою діяльністю.

Ключові слова: професійна підготовка майбутніх учителів образотворчого мистецтва, художньо-творча діяльність учнів, професійна підготовленість, керівництво навчальною діяльністю учнів.